

» doctrina servatur. » Attamen, pergit, « probatio est ad fidem facilis, » compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum : Ego dico tibi, inquit, quia tu es Petrus, etc... Super illum unum ædificat Ecclesiam suam, et illi pascendas mandat oves suas. Et quamvis Apostolis omnibus, post resurrectionem suam, parem potestatem tribuat et dicat : Sicut misit me Pater..., Accipite...; tamen ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit. Hoc erant utique et cæteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi et honoris et potestatis; sed exordium ab unitate profisciscitur (et primatus Petro datur) (1) ut una Christi Ecclesia et cathedra una monstraretur... Hanc Ecclesie unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesie renititur et resistit, (qui cathedram Petri super quem fundata est Ecclesia deserit), in Ecclesia se esse confidit?... (De Unit. Eccl., c. IV — Cfr et Epist. 73 ad Ju-baian., 70 ad Januar., etc., etc.) (2) — Et idem Sanctus, consequenter, quum Novatianus Sedem romanam Cornelio disputaret, singulos hortabatur Romam navigantes, « ut Ecclesie catholice radi-

(1) Verba hæc : *Et Primatus Petro datur*, atque illa : *Qui cathedram P. s. q. E. f. e., deserit*, in quibusdam codicibus desunt, ideoque à nonnullis rejiciuntur tanquam glossæ marginales; verum in aliis codd. adsunt, et tanquam Cypriani citantur in antiquis quibusdam documentis. Neque cæteroquin aliud faciunt quàm magis explicitè enuntiare quod è toto S. Cypriani ratiocinio et cæteris ipsius locis satis patet. Etenim

Objiciunt quidem adversarii : « Apostoli erant pares... » — *Resp. ...* Pares ordine et potestate propriè apostolicà; sed tamen non independentes ac planè autonomi; siquidem tenebantur servare unitatem atque, ut unitatem servarent, manere uniti cum illà cathedrâ quæ una prima ad hoc fundata erat.

Instant : « Una prima fundata erat ad significandum quòd omnes deberent manere uniti generatim *inter se*, non autem quòd omnes obligarentur manere uniti speciatim *cum eâ*, saltem mortuo Petro. » — *Resp.* : Tunc certè, mortuo Petro, parùm inserviret; et quid valeret ratiocinium S. Cypriani contra schismaticos sui temporis, si illa quam adeò peremptoriè contra eos invocat, cathedra fuerit quidem sed jam non sit principium et vinculum unitatis obligatorium?... Cfr D. Maran. : *Præf. ad. opp. S. Cypriani* § III; *Patr. lat.* Migne T. IV, p. 26; — vel DD. Freppel : *S. Cyprien*, 12e leç. p. 281, 282.

(2) Cfr Bossuet, *Lettres à une dem. de Metz*, Lettre II, sur le myst. de l'unité de l'Egl., n. 38; — P. Lacordaire : *Lettre sur le Saint-Siège*.

» cem et matricem agnoscerent ac tenerent » : ipse autem mox, compertâ Cornelii legitimitate, properat per litteras « *communicatio-nem ejus, id est, catholicæ Ecclesie unitatem pariter et charita-tem probare firmiter ac tenere.* » (Epist. 44, seu 4 ad Cornelium, n. 3; — Cfr Epist. 52 ad Antonianum, n. 4). — Idem aliàs indignatur eo quòd asseclæ Fortunati, i. e., cujusdam pseudo-episcopi ab hæreticis constituti, « navigare audent et ad Petri cathedram atque ad Ecclesiam principalem unde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis et profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est (Rom., 1, 9), ad quos perfidia habere non possit accessum. » (Ep. 55, seu 12 ad Cornel., n. 14). — Similiter et S. Optatus Milevitanus episcopus (De schismate Donatistarum) : « Bono unitatis B. Petrus... claves regni cælorum communicandas cæteris solus accepit... Peccator accipit claves, ut unitatis negotium formaretur (etiam independentè à sanctitate Pastoris, quam Donatistæ necessariam contendebant) (l. VII, c. III). » — Itaque prima è dotibus (seu notis Ecclesie) est quod habeat « *cathedram Petro primò collatam, in quâ sederit omnium Apostolorum caput Petrus...*, in quâ unâ cathedrâ unitas ab omnibus servaretur, etc... » Atque instituto exhiinc omnium Pontificum Romanorum indice à S. Petro ad Siricium, « hodie qui noster est socius, inquit, cum quo nobiscum totus orbis, commercio formatarum (1), in unâ communionis societate concordat...; » jam igitur, concludit S. Doctor, « probatum est nos esse in Ecclesia sanctâ catholicâ... et per cathedram Petri, quæ nostra est, per ipsam, et cæteras dotes apud nos esse (l. II c. 2, 3, 9) » — Sic et S. Ambrosius, cum cæteris episcopis concil. Aquileienseis, a. 381, Imperatores obsecrat ne romanam Ecclesiam turbari sinant : « *inde enim in omnes venerandæ communionis jura dimanant.* » (Epist. II ad Imperat. n. 4.) — Item, alibi : « Ipse est Petrus cui dixit (Christus) : Tu es Petrus, etc... Ubi ergo Petrus, ibi Ecclesia... » (In Ps. XL n. 30). — « *Non habent enim Petri hæreditatem, qui Petri sedem non habent.* » (De Pœnit. l. I, c. VII, n. 33. — Cfr. eumd. De

(1) Id est, *litterarum communionis* certâ quâdam distinctarum formâ, quas nempe episcopi generatim sibi invicem mittere, in testimonium unitatis Ecclesie, per plura sæcula solemne haberunt. (De his V. D. Martigny : *Dictionn. des Antiq. Chrét.*, v^o *Lettres ecclésiastiques.*)

excessu fratris sui Satyri, l. I, n. 47, etc.) — (1). — Sic et **S. Augustinus** adversus Donatistas dicit « Carthaginis episcopum potuisse » non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret » et romanæ Ecclesiæ, in quâ semper viguit apostolicæ cathedræ » principatus, et cæteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam » venit, per communicatorias litteras esse conjunctum. » (*Epist.* 43, aliàs 162, n. 7; — Cfr et *Epist.* 53, aliàs 163, n. 2; — etc.). — Idem etiam Sanctus, adversus eosdem, hæc à plebibus africanis, per modum psalmi, cantari faciebat (V. *Retractat.* l. I. c. xx; — Cfr Wiseman ap. Migne *Dém. évang.* T. XVII, p. 543):

- » Venite, fratres, si vultis ut inseramini in vite.
- » Dolor est cum vos videmus præcisos ita jacere.
- » Numerate sacerdotes vel ab ipsâ Petri sede,
- » Et in ordine illo Patrum quis cui successit, videte :
- » Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ Inferorum portæ. »

(*Psalmus contra partem Donati*, Strophe S.)

Et cfr ejusdem S. Doctoris *Epist.* 53, aliàs 163, *ad Generosum*, ubi indicem Romanorum Pontificum reverà instituit, sicuti jam fecerant SS. Irenæus, Optatus, itemque **Epiphanius** : « Per hæc enim, hicce » inquit, perpetuò certa accurataque veritas ostenditur. » (*Panarium adv. hæreses*; Hæres. xxvii, 6). — Nec aliâ mente **S. Hieronymus** ad Damasum Papam : « Ego nullum primum, nisi Christum » sequens, *Beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communionem* » *consocior*. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicum- » que extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Si quis in » Noe arcâ non fuerit, peribit regnante diluvio.... *Quicumque tecum* » *non colligit, spargit : hoc est, qui Christi non est, Antichristi* » *est....* Hinc (in Syriâ) in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me » festinat.... Ego interim clamito : *Si quis cathedræ Petri conjungitur, meus est....* (*Epist.* 15 et 16, aliàs 57, 58). — Cfr et **Theodoretum** (*lib. V Hist.*, c. 3); — et **S. Leonem M.** (*Epist.* 10 *ad episcopos Vienn.*, n. 1); etc. — Quibus demum omnibus planè consonat *Formula à S. Hormisdâ Papâ* Constantinopolim missa,

(1) V. quæ è S. Ambrosio collegit et intexuit D. Bannard : *Hist. de S. Ambroise*; *Introd.* § V.

a. 519, ad extinguendum schisma, ut aiunt, Acacianum (1); cui subscripsere omnes episcopi orientales (2), et quam etiam multum approbavere episcopi occidentales, « ut certum sit, inquit Bossuet (3), hanc formulam à totâ Ecclesiâ catholicâ comprobata; » rursus autem hæc pluriès abhinc contra varias hæreses adhibita est et speciatim à Conc. gen. VIII (4). Quæ sic habet : « Prima salus est rectæ fidei » regulam custodire, et à Patrum traditione nullatenus deviare; quia » non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam* » *meam*. Hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in » Sede apostolicâ inviolabilis semper catholica custoditur Religio... » Quapropter sequentes in omnibus Sedem apostolicam, et prædicamus omnia quæ ab ipsâ decreta sunt, et propterea spero in unâ » communionem vobiscum, quam apostolica Sedes prædicat, me futurum » *in quâ est integra christianæ Religionis et perfecta soliditas* : » promittentes in sequenti tempore *sequestratos à communionem Ecclesiæ catholicæ, id est, in omnibus non consentientes Sedi apostolicæ*, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. » Quòd si in aliquo à professione meâ dubitare tentavero, his quos » condemnavi, per condemnationem propriam consortem me esse » profiteor.... »

Ex his certè abundè liquet Traditionis continuitas et unanimitas

(1) V. Blanc : *Cours d'hist. eccl.*, leç. LXVIII-LXXI.

(2) Subscripsere, sub regno Justini Imp., forsan duo millia et quingenti, teste Rustico diac.; *Contra acephalos disput.*, in fine; ap. Migne *Patr. Lat.* t. LXVII, p. 1231.

(3) *Defensio declarationis cleri gallic.* L. X, c. vii. Cfr Rohrbacher : *Hist. de l'Egl. l. XLIII* in fine. — V. quoque Fénelon : *Second mandement pour la réception de la constit. Unigenitus*, § vi; Opp. ed. Versal. t. XIV, p. 540.

(4) Unde eam videre est pluriès iisdem ferè verbis repetitam, ap. Labbe aut Mansi in *Collect. Concil.*; v. g., tum in *Epist. ipsius Hormisdæ* eam mittentis (Labbe, t. IV, p. 1444; Mansi, t. VIII, p. 407), tum in rescripto Joannis, episc. C. P., ex quo eam hic transcribimus (L. *ibid.*, p. 1486; M. p. 431), tum in tribus successivis Justiniani Imp. rescriptis (L. *ibid.*, p. 1686, 1790, 1801; M. p. 733, 847, 857), tum demùm in *Actis Conc. gen. VIII, C. P. iv* (L. t. VIII, p. 988; M. t. XVI, p. 27), ex quo Conc. Vaticanum eam sumpsit, atque, ex parte, inseruit suæ *Constit. de Eccl.*, c. iv.

in admittendo *Centrum* essentielle cui omnes in Ecclesia adhæreant: — Nec minus evidens patebit 2º in admittendo *CAPUT* etiam idipsum essentielle cui omnes in Ecclesia pareant. Præterquam quod enim unum ex altero sequitur, ut supra observatum est, id expressè testantur; siquidem romanum illum Episcopum, qui à **Tertulliano** jam Montanistâ facto vocabatur, ironicè quidem sed sanè non sine causâ, *Pontifex maximus, quod est Episcopus episcoporum...* (1), — ita **S. Cyprianus** rogat ut Marcianum, episcopum Arelatensem Novatiano addictum *deponat*: « Dirigantur in Provinciam, et ad plebem Arelate consistentem, à te litteræ, quibus abstentio Marciano » alius in locum ejus substituatur. » (*Ep.* 67, ad *Stephanum*, n. 3.) — Item **S. Basilius** ad S. Athanasium circa res Orientalium scribit: « Visum est nobis consentaneum scribere ad Episcopum romanum ut » res nostras invisat, et consilium dare ut, quia difficile est aliquos » illinc communi ac synodico decreto mitti, ipse auctoritatem rei tri- » buat (*αυθεντῆσαι*) delectis viris qui laborem itineris perferre pos- » sint. » (*Epist.* 69, n. 1; cfr et *Epist.* 70 ad *Damasum Papam* de eodem argumento (2); itemque *Epist.* 263, n. 3, circa Eustathium; in quas V. Wiseman loc. cit. p. 928). — Similiter et **S. Joannes Chrysostomus** à sede C. P., in conciliabulo episcoporum, exauctoratus, *Innocentium episcopum Romæ* rogat ut hæc tam iniquè facta ille irrita declaret, et horum auctores pœnæ ecclesiasticarum legum subjaceant (*Epistolæ duæ ad Innoc. Papam*). — Et certè idem S. doctor jam dixerat: « Cur sanguinem effudit Christus? » Ut has emeret oves, quas Petro et successoribus ejus tradidit. » (*De Sacerdotio*, l. II, n. 1). — « Ecclesiæ præfecturam Petro per univ- » sum mundum tradidit. » — « Petri arbitrio et potestati omnia » commisit. » etc., etc. (*Hom. de Pœnit.*, n. 2; — *Hom. in S. Ignatium martyr.*, n. 4.) — Similiter et **Theodoretus**, Cyrensis episcopus, qui à damnatione suâ in conciliabulo seu *Latrocinio* Ephesino ad S. Leonem papam appellans, Renato ecclesiæ romanæ pres-

(1) *De Pudicitia*, c. 1. — Cfr et c. XIII, XXI. — In hæc V. DD. Freppel: *Tertullien*, 25º leç., t. II, p. 138.

(2) Ex his patet quòd, si postea S. Basilius vividius forsàn quàm decuit, conquestus est de modo quo Pontifex romanus cum Occidentalibus in his eisdem negotiis judicaverat (*Epist.* 214, 239), non jus idèò denegabat quod ipse prius ita agnoverat et invocaverat.

bytero scribit: « Oro sanctitatem tuam, sanctissimo et beatissimo » Archiepiscopo (1) persuadeat ut apostolicâ potestate utatur et ad » concilium vestrum (me) advolare præcipiat. *Habet enim sanctissima » illa Sedes ecclesiarum quæ in toto sunt orbe, gubernium (ἡγεμονίαν)* » multis titulis, etc... » *Epist.* 116. V. et *Epist.* 133: *Leoni, epis-*
copo Romæ; et 113 bis, quæ est S. Leonis ad Theodoretum (2). — Ejusdem etiam **S. Leonis**, V. *Sermonem IV de natali ipsius*. — Multa alia item iis conferre esset, uti v. g. *Epistolas episcopo-*
rum africanorum ad Innocentium Papam, et rescripta **Inno-**
centii (inter opp. S. Augustini, *Epist.* 175-184; V. speciatim *Epp.* 181, 182). — Quibus denique omnibus succinit **S. Prosper Aquitanus**:

« Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
 » Facta caput mundo, quidquid non possidet armis,
 » Religione tenet.... »

(*Carmen de ingratis*, v. 40 — Cui cfr *Lib. II de vocatione gentium*, c. 16).

Nec non et **S. Avitus Viennensis**, eamdem ac nunc est, omnium Gallia antistitem mentem exprimens (3): « De causâ romanæ » Ecclesiæ anxianimi ac trepidi sumus, utpote nutare statum nostrum » in lacessito vertice sentientes.... » quia nempe « si papa Urbis vo- » catur in dubium, episcopatus videbitur, non episcopus, vacillare. » (*Epist.* 31 ad *Faustum et Symmachum*. — Et huc usque quidem de Patribus singulatim. — Insuper autem eadem reperire est scripta aut approbata per Patres in Conciliis etiam generalibus congregatos (4),

(1) Ita vocat S. Leonem, quemadmodum S. Cyrillus, alexandrinus Patriarcha, S. Cælestinum Leonis prædecessorem vocaverat « *Archiepiscopum totius orbis, et Patrem, et Patriarcham magnæ urbis Romæ* » (*Homil. XI, encom. in S. Mariam Deiparam*; t. X, edit. Migne p. 1039).

(2) In his V. Rohrbacher, *Hist. de l'Egl.*, l. XL et XLI.

(3) Quânam occasione V. ap. Blanc: *Cours d'Hist. eccl.*, leç. LXX, n. 1.

(4) Utrùm Concilium Nicænum, generale I, de primatiâ Romani Pontificis aliquid explicite habuerit, non constat. (V. tamen ap. DD. Héféle: *Hist. des Conc.*, T. I p. 392; — et cfr *Mémoires de l'Ac. des Inscr.*, t. XIX, 2º p., p. 252; vel ap. D. de Broglie: *L'Egl. et l'Emp. rom.*, T. II, *Eclairc. B, III*;) at certè legati à S. Sylvestro Papâ, etiam presbyteri, supra

uti colligere est maximè à **Conc. Ephesino gen. III**, in quo postquam Patres « *coacti*, inquit, *per sanctos Canones et epistolam sanctissimi Patris nostri et comministri Cœlestini romanæ Ecclesiæ episcopi*, » ad sententiam contra Nestorium venerunt, Philippus presbyter, unus è legatis S. Cœlestini, dixit, nemine certè reclamante : « Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est quòd sanctus beatusque Petrus apostolorum princeps et caput, fideique columna, » et Ecclesiæ catholicæ fundamentum, à D. N. Jesu-Christo... claves » regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est : » *qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit et judicium exercet*. Hujus itaque secundum ordinem successor et » locum tenens sanctus beatissimus papa noster Cœlestinus episcopus » nos misit, etc. Quamobrem intelligat Nestorius se à communione » sacerdotali Ecclesiæ catholicæ alienum esse. » (Mansi, t. IV, p. 1295.) — Idem colligere est à **Concilio Chalcedonensi gen. IV**, cujus patres, in relatione de gestis Synodi, *sanctissimo et beatissimo Romanorum archiepiscopo Leonì* gratulantur quòd *vocis beati Petri omnibus constitutus interpres*, ipsis, *sicut membris caput præfuit*, per legatos, *benevolentiam proferens*. Dioscuro, Eutychetis patrono, indignantur eo quòd, postquam vineam Domini vastaverit, *insuper contra ipsum cui vineæ custodia à Salvatore commissa est*, extendit insaniam, *id est*, inquit, *contra tuam Sanctitatem*. Addunt verò : « *Rogamus igitur et tuis decretis nostrum honora judicium* (de secundo in Ecclesiâ loco sedi G. P. attribuendo) (1); *et sicut nos capiti pulchram addidimus consonantiam, sic et summitas tua filiis quod decet adimpleat.* » (Inter *Epistolas S. Leonis, Epist. 98*, n. 1, 2, 4, in fine.)

Hæc certè satis, quin plura necesse sit congerere (2), ad demons-

Episcopos præsidebant (V. Wouters : *Dissertationes in selecta hist. eccl.*, T. II, p. 69; itemque DD. Héfélé, op. cit., T. I, p. 36-42). — De *Canonibus*, ut aiunt, *Arabicis* dicitur in *Appendice Va*, mox indicandâ.

Concilium deinde Sardicense, quod tanquam Nicæni complementum habetur, jus appellandi « ad Romanum Episcopum » sanxit, ut infrâ dicitur. — Concilium G. P. I^{um}, quod pro generali II^{do} habetur, tentavit episcopo G. P. deferre « honoris primatum post romanum Episcopum. » — De Conc. Ephesino gen. III, et Chalcedon. gen. IV, V. citat. in textu.

(1) V. Blanc, lec. LXV, n. 7, t. I, p. 445.

(2) In iis quæ pauca inter plurima ejusdem modi excerptimus loca, quæ-

trandum in antiquâ Ecclesiâ semper et ubique unum habitum esse non modò *Centrum* sed et *Caput* essentielle, Romanorum scilicet Pontificem cathedræ Petri hæredem.

Quam tantam Traditionem ita Bossuet paucis complectitur : « C'est cette chaire romaine tant célébrée par les » Pères où ils ont exalté, comme à l'envi, *la principauté de la chaire apostolique, la principauté principale, la source de l'unité, et, dans la place de Pierre, l'éminent degré de la chaire sacerdotale, l'Eglise mère qui tient en sa main toutes les autres églises; le chef de l'épiscopat, d'où part le rayon du gouvernement; la chaire principale, la chaire unique en laquelle seule tous gardent l'unité*. Vous entendez, dans ces mots, S. Optat, » S. Augustin, S. Cyprien, S. Irénée, S. Prosper, » S. Avit, S. Theodoret, le Concile de Chalcedoine et les » autres; l'Afrique, les Gaules, la Grèce, l'Asie; l'Orient

dam consultò omisimus quæ nonnulli theologii proferre solent sed non satis exploratè, utpote dubiæ saltem auctoritatis. De quibus lectores incautos censemus utiliter monendos in *APPENDICE Va*. — Quoad ea autem quæ ab adversariis obijciuntur vel allegantur ad detorquenda vera Patrum testimonia, videri potest, v. g., D. Patric. Murray : *Tr. de Eccl.*, Disp. 19, n. 244 et ss.

Cæterùm, præter Patres, potuissemus et ipsos proferre Paganos, qui nempe non prorsus ignoraverunt episcopum Romanorum apud Christianos instar *Centri* et *Capitis* haberi. Sic enim 1°, sub Aureliani imperio, quum Paulus Samosatenus ab episcopatu Antiocheno in synodo depositus (V. Blanc, lec. XLIII, 7) Domno in ejus locum subrogato domum Ecclesiæ nollet cedere, « interpellatus imperator Aurelianus (qui tunc Antiochiæ aderat) » rectissimè hoc negotium dijudicavit, iis domum tradi præcipiens *quibus Itali Christianæ religionis antistites et Romanus episcopus scriberent.* » (Euseb., *Hist. eccl.*, l. VII, c. 30.) — Sic et 2° *Ammianus Marcellinus*, ethnicus, narrat quod « *Liberius Christianæ legis antistes à Constantio ad comitatum mitti præceptus est* » quia nimirum Imperator Athanasio episcopo semper infestus, licèt sciret illum à sede sacerdotali in synodo dejectum, « id tamen auctoritate quoque quæ potiores æternæ » *Urbis episcopi*, firmari desiderio nitebatur ardenti. » (Amm. Marcellini, *Rerum gestarum* l. XV, 7.)

» et l'Occident unis ensemble..... » (*Disc. sur l'Unité de l'Egl.* (1).

Quod autem ita è testimoniis Patrum et Conciliorum expressis, id non minùs evincitur

II — è *factis et praxi ecclesiarum.*

Etenim, ut ait J. de Maistre, post relata varia Doctorum testimonia : « Il y a quelque chose peut-être de plus frappant encore, c'est le sentiment général qui résulte d'une lecture attentive de l'histoire ecclésiastique. On y sent, s'il est permis de s'exprimer ainsi, on y sent je ne sais quelle *présence réelle* du Souverain Pontife sur tous les points du monde chrétien. Il est partout, il se mêle à tout, il regarde tout, comme de tout côté on le regarde. » (*Du Pape*, l. I, ch. VIII. — Cfr Pascal, *ibid.* cit. : *Pensées; le Pape, l'Eglise...*, 1, 4). — Et hoc quidem vel à primis Ecclesiae sæculis, in quibus nempe illum

(1) Hanc enumerationem valde imperfectam complere esset ex Theoph. Raynaud, in suo op. *Corona aurea super mitram romani Pontificis* (Romæ, 1647). Qui auctor, inquit Perrone (n. 576), incredibili patientiâ et labore, ex Patrum græcorum et latinorum aliorumque scriptorum ecclesiasticorum scriptis, collegit titulos quibus B. Petrus et romanus Pontifex donati sunt; ac enumerat 495, nonnullos quidem ex operibus quæ nunc ut spuria habentur, plerosque autem è verè genuinis fontibus. V. quid hujusmodi ap. S. Franciscum Sales. : *Controverses*, l. III, ch. xxxix, — quem etiam citat J. de Maistre : *Du Pape*, l. I, ch. vi. — V. quoque Patric. Murray : *De Eccl.*, disp. XIX, n. 189-209.

Et jam, post tantam nubem testium, liceat præ oculis ponere istas verè mirificas assertiones Pseudo-Jani (*Le Pape et le Concile*, trad. par Giraud-Teulon, p. 99) : «... Tertullien, Cyprien, Lactance, ignorent absolument tous droits particuliers du pape... Dans les écrits des Pères de l'Eglise grecque, Eusèbe, Athanase, Basile le Grand, des deux Grégoire de Nazianze et de Nyssa, d'Epiphane, on ne peut trouver un seul mot des privilèges d'un évêque romain. Le plus fécond des Pères grecs, Chrysostome, se tait entièrement sur ce point; de même les deux Cyrille; de même les Latins, Hilarius, Pacien, Zénon, Lucifer, Sulpice, Ambroise... Parmi les nombreux ouvrages de S. Augustin..., on ne peut produire au fond qu'un seul mot, jeté dans une lettre... » etc., etc.!!!

videre est non solùm *Centri* modo stare ad quod omnes perpetuò conveniant, uti mox aiebat Irenæus, sed etiam *Capitis* more jam tum agere et influere in omnes vel longinquas Ecclesiae partes, — nondum forsàn adèdè frequenter et immediatè ac postea, sed quantum certè temporum postulabat necessitas et sinebat difficultas. — Sic nimirum, ut ait doctissimus Cardin. Wiseman (1) : « S. Pontifex Clemens Ecclesiae Corinthi abusus examini subiecit atque correxit (2); Victor, Ephesi; Stephanus, Africa (3). — Sæculo III°, S. Dionysius Papa S. Dionysium Alexandriae patriarcham sibi rationem reddere jussit de ipsius fide, circa quam fuerat ab ovibus suis apud Romam accusatus; et sanctus patriarcha incunctanter

(1) 8° *Confér.*, p. 927. — Videre est etiam, ap. DD. Freppel : *Clém. d'Alex.*, 1° leç. p. 17-23 (vel, germanicè, ap. Hagemann : *De Eccl. rom. et de ejus influxu in disciplinam et in dogma per tria prima Ecclesiae sæc.*, Hildesheim et Friburgi, 1864), quomodò Ecclesia romana inter varios interdum ecclesiarum particularium excessus sese semper moderatricem tulerit, ut principem decet. *Tu regere imperio populos...*

(2) V. Blanc : *C. d'hist. eccl.*, leç. X n. 1. — Et quidem quantà auctoritate Clemens id fecerit, multò evidentius patet è fragmentis 1^æ ac authenticæ Epistolæ ejus, huc usque deperditis, novissimè autem repertis (V. *Revue du monde cath.*, 1877; vel *Univers*, 17 Jun. 1877) : «... Sin autem tem quidam non parebunt iis quæ Ille (Jesus-Christus) per nos dixit, cognoscant offensionem et periculo haud exiguo se implicaturos esse: nos verò innocentes erimus ab hoc peccato (c. LIX)... Æquum igitur est... cervices supponere et obedientiæ locum explere.... Gaudium enim et lætitiâ nobis præstabit si obedientes facti iis quæ à nobis scripta sunt per Spiritum Sanctum, eradicaveritis nefandam zeli vestri iram secundum sermonem quem fecimus de pace et concordia in hac epistola. Misimus autem viros fidos et castos, à juventute usque ad senectutem inculpatè nobiscum versatos, qui testes erunt vos inter et nos. Hoc verò fecimus ut cognosceretis omnem curam nostram id et spectasse et spectare ut quàm celerrimè ad pacem perveniat. » (c. LXIII).

(3) Blanc, leç. XXI, 5 et ss.; XLII, 4 et ss. Atque in his duobus cfr mox dicenda.

obedit (1). — Item et quando S. Athanasius è sede eadem Alexandrinâ ab Arianis detrusus esset (2), S. Julius, Pontifex romanus, utramque partem ad suum evocavit tribunal, ejusque mandato omnes tandem se submiserunt. Et ipse quidem non tantum præclarum illum patriarcham redintegravit in sedem; sed et Pauli Constantinopolitani patriarchæ causam etiam examini subjecit, et hunc eodem modo restituit (3). — Magnus S. Chrysostomus, ejusdem ecclesiæ patriarcha, quum injustè depositus esset, ad Papam Innocentium scripsit, deprecans ut judicium de se institueretur (4). — Ea pauca, concludit Wiseman, è multis hujusmodi selegimus exempla ut quoddam proferremus simpliciter specimen supremæ illius auctoritatis quam Pontifices romani, per quatuor prima sæcula, non tantum in episcopos, verum in patriarchas etiam orientales exercebant (5). »

Contra hæc autem, adversarii quædam allegare nituntur facta è quibus appareat quosdam optimæ notæ episcopos 1º jussioni romani

(1) Blanc, leç. XLIII, 6. — Cfr S. Athan. *De sententiâ Dionysii*, n. 13; et *De Synodis* n. 43.

(2) In quodam nempe concilio cui, inquit Socrates (*Hist. eccl.* l. II c. viii), « neque Julius interfuit Romanæ urbis episcopus; nec quemquam » eò misit qui locum suum impleret: *quum tamen ecclesiastica regula » vetet ne absque consensu Romani pontificis quidquam in Ecclesiâ » decernatur.* » — V. Blanc, leç. L, 1 et ss.

(3) Imò et plures alios ab Arianis expulsos ipse æquè restituit, « quæ » est Romanæ Ecclesiæ prærogativa », inquit Socrates (l. II, c. xv); — « quoniam propter sedis dignitatem omnium cura ad ipsum spectabat » subdit Sozomenus (*Hist. eccl.*, l. III, c. viii). — Simulque ad orientales arianæ factionis duces Julius scripsit: «..... An ignoratis hanc esse consuetudinem ut primùm nobis scribatur, et hinc quod justum est decernatur?...» (Ap. S. Athan.: *Apol. contra Arianos*, n. 35; — Cfr et Socrat. l. II c. xvii; et Sozom. l. III c. x).

(4) V. Blanc, LVIII, 6. — Cfr perpulchras ejus Epistolas, suprâ indic.

(5) V. et in sæculis inferioribus exempla, adversus Græcos speciatim, ex ipsorum historiâ deprompta, ap. J. de Maistre: *Du Pape*, l. I, ch. x, in fine.

Pontificis obstitisse plus quam fieri posset erga aliquem verè superiorem; imò et 2º ab illo separatos fuisse per excommunicationem vel schisma, quin tamen inde desierint de Ecclesiâ haberi, aut sanctitatis famâ exciderint. — Ita præsertim allegant tum *Quartodecimanos* à S. Irenæo defensos contra S. Victorem Papam (1), tum *S. Cyprianum, Firmilianum et Rebaptizantes* sive ex Africâ, sive ex Asiâ, quos à S. Stephano papâ dicunt excommunicatos (2), tum *S. Meletium* in « conflictu Antiocheno » (3), itemque *Euphemium, Macedonium*, et alios sanctos ac commendabiles viros in Acacii C. P. schismate et excommunicatione indirectè implicatos (4), etc., etc.; — atque iis exemplis, ex illo tempore desumptis quo Ecclesia haberi solet, ut aiunt, tanquam *indivisa*, probare confidunt non adhæSIONEM Papæ ut Centro Ecclesiæ, nec submissionem ipsi ut Capiti, habendam esse necessariam ut quis Ecclesiæ nomen et privilegia participare possit (5)

Resp. : ad. 1um : — Nil mirum si nonnulli episcopi aliunde commendabiles se suosve adversus superiorem suum defenderint aut excusaverint longiùs aliquando vel viviùs quam decet. Id enim accidere potuit omni quidem tempore, illo autem maximè, ut in Controversiis Quartodecimanorum et Rebaptizantium, quo Ecclesia de apostolicâ simplicitate (V. suprâ, p. 113, 114), aliquid adhuc retinebat, necdum tantum necesse habuerat exerere auctoritatis pontificiæ exercitium et apparatus, quantum postea necesse habuit (6). — Verum

(1) In his V. Blanc, leç. XXI, n. 5. 7.

(2) Id. ibid. leç. XLII.

(3) Id. leç. LIV, 3.

(4) Id. leç. LXVIII, 1, 2, 4, et LXXI.

(5) Ita præsertim multi ex hodiernis Anglicanis, cum duce suo D. Pusey in suo opere: *Irenicon*, etc.; in quos V. R. P. Toulemon: *Etudes des R. P. Jésuites*, juin, août, décembre. 1866. — V. etiam hæc omnia jam pridem discussa ap. Regnier: *De Eccl.*, ap. Migne, *Theol.* t. IV, p. 345-363; — vel ap. Ballerini: *De Primatu rom. Pontif.*; ibid., t. III, p. 953-975; — speciatim verò circa S. Irenæum et Quartodecimanos, V. Gorini: *Déf. de l'Egl.* t. I, ch. II; DD. Freppel: *S. Irénée*; — item, circa S. Cyprianum et Rebaptizantes, V. eundem DD. Freppel: *S. Cyprien*.

(6) Hic rectè Gorini (loc. cit. n. 12): « Sans doute la *supériorité* de » Victor ne ressemblait guères à la *suprématie* d'Hildebrand ou de Pie VII. » Qui donc s'en étonne, sinon ceux qui n'auront pas compris les devoirs » de la Papauté? Les temps divers en déterminent diversement l'action :

ii etiam qui circa aliquod punctum Romano Pontifici obedire recusant tanquam in hoc excedenti (1), nunquam tamen ei jus præcipiendi in genere denegant, aut quærunt undenam ei tanta audacia ut imperare præsumat ecclesiis ab ipso è jure divino independentibus : quæ tamen fuisset simplicissima et peremptoria exceptio. — Ac demùm vicit universaliter Romani Pontificis sententia : quod sanè vix fieri potuisset, tantis præsertim viris, tantis Ecclesiis primùm ex adverso stantibus, nisi ex illius parte stetisset auctoritas reverà universalis (2).

Ad 2^{am} : li plerique qui in exemplum allegantur, non à Pontifice Romano reverà separati fuerunt. Quemadmodùm enim hodiè distinguendæ sunt excommunicatio *latæ* vel *ferendæ* tantùm sententiæ,

» au milieu des Apôtres divinement inspirés aussi bien que saint Pierre,
 » elle se borne à prendre la première la parole; mais au moyen âge elle
 » semble toute l'Eglise. Elle peut tout quand il le faut (V. Bossuet, *infrà*
 » cit.). Son autorité est comme celle de notre mère; elle se déploie ou se
 » contient suivant les besoins de son fils. »

(1) V. ap. Migne *Theol.* T. III p. 1031, observationes Ballerini circa quosdam impetus Firmiliani (si tamen authenticæ reverà habendæ sint ejus litteræ, nam cfr in *Patr. lat.*, T. III, p. 1361 et ss.). — Item, V. *ibid.*, p. 1077, *notam* è Bollandistis circa quædam etiam S. Cypriani, qui, si quid maligni in his invenitur, censendus est, juxta S. Augustinum, ea aut correxisse aut certè *compensasse ubertate charitatis*, et martyrio *purgasse*, (S. Aug. : *Epist.* 93 *ad Vincent.* ; *De Baptism.* l. I, n. 28 ; *Contra Petil.*, 22). — Cfr et in hæc Tournely : *De Eccl.*, T. II, p. 87 et ss.

(2) Id apprimè notat DD. Freppel, circa controversiam speciatim *Rebaptizantium* : « La question est neuve.... Deux grands évêques la résolvent dans » un sens erroné : autour d'eux l'on adhère à leur décision ; ils ont pour eux le » prestige de la science et de la sainteté. De plus, il faut bien le dire, leur » solution a de quoi éblouir les esprits... Eh bien ! il suffira de quelques » lignes tombées de la plume du Pape, pour renverser tout cet échafau- » dage de textes et de syllogismes. Les partisans de l'innovation auront » beau résister, écrire lettre sur lettre, réunir des conciles ; les cinq lignes » du souverain Pontife deviendront la règle de conduite pour l'Eglise univer- » selle. Evêques orientaux et africains, tous ceux qui d'abord s'étaient ralliés » à l'opinion contraire, reviendront sur leurs pas, et le monde catholique tout » entier suivra la décision de l'évêque de Rome. Si c'est là un argument » contre la primauté du Pape, nous ne pouvons désirer qu'une chose, c'est » que nos adversaires en découvrent beaucoup de pareils dans l'histoire. » (S. Cyprien, *leg.* XVIII, in fine, p. 413. — Cfr. R. P. Bottalla, *op. infrà* cit., T. I, p. 157).

itemque excommunicatio *major* vel *minor* ; ita et quid ferè analogum videre est in primis Ecclesiæ sæculis. — Porro, in quibusdam è citatis casibus, comminata quidem fuit, non autem lata excommunicatio. Ita, ut pareret, in causâ Quartodecimanorum, rursusque in causâ Rebaptizantium (1). — In aliis autem casibus, adfuit tantùm suspensio signorum communionis saltem episcopalis atque imprimis *litterarum formatarum* (V. *suprà* p. 121 not.), quas episcopi, ac speciali modo Episcopus romanus, ad coepiscopos mittere per plura sæcula solemne habuerunt. Nonnunquam enim contingebat quosdam episcopos, ac notatim Episcopum romanum, tales litteras episcopo alicui denegare vel suspendere, et sic ab *immediatâ* communionem cum illo, saltem quatenus episcopo, abstinere; quin tamen intereâ communicare cessarent cum episcopis vel aliis personis adhuc cum eo communicantibus ; unde cum ipso *mediatè* communicare adhuc censebantur (2) ; nec ab eo, etiam externè, penitùs separati haberi poterant. Ita de Meletio, dum de sede Antiochenâ cum Paulino per quamdam confusionem disceptaret (3). Ita de Euphémio, cui Papa « velut orthodoxo favit, sed illum in episcopalem communionem non admisit » (4), similiter et de Macedonio, eò quòd illi nomen Acacii anathematizati è diptycis expungere non audebant. — Nihil igitur ad rem faciunt illa omnia exempla. Ubi verò aliqui à

(1) V. Euseb. *Hist. eccl.* l. V, c. xxiv ; l. VII, c. v ; — cum H. Valesii annotationibus.

(2) V. S. Optat. : *De Schism. Donat.*, l. II, c. vi ; S. Hieronym., *Epist.* 82, *ad Theophilum*, n. 11 ; — utrumque cit. ap. Ballerini : *De Prim. rom. Pont.* c. xi, §, 1 ; *Theol.* Migne. t. III, p. 961. — Videre etiam fuit episcopos quibus, in punitionem alicujus sceleris, cum nemine permissum fuit *immediatè* communicare nisi cum ecclesiâ suâ particulari (V. ap. S. Leon., *Epist.*, 80, n. 2, cum *notâ* Quesnelli. ; *Patrol.* Migne t. LIV, p. 1396), aut intra suæ hujus ecclesiæ territorium (V. ap. S. August. : *Epist.* 209, *ad Cælestin. P.*, n. 8). — li tamen omnes, ut patet, non erant à corpore episcopali penitùs separati, et proinde haberi poterant ut legitima adhuc illius membra. — Cfr Zaccaria : *Antifebronius* 1^a p., Diss. III, c. II, n. 1 ; trad. Peltier, T. II p. 386.

(3) Cfr S. Basil. : *Epist.* 258, *ad S. Epiph.* n. 3, cit. ap. Regnier, p. 357.

(4) Nicephorus, ap. Nat. Alexander : *In Hist. eccl. sæc. VI, Dissert.* XX ; quam videre est in totum hoc negotium ; — vel brevius Saccarelli : *Hist. eccl.* a. 519 ; t. XI, p. 69 ; — itemque Zaccaria : *Antifebronius*, 2^a P. l. I, ch. IV, n. 4 ; trad. de l'abbé Peltier : T. III, p. 69 ; cum auctoribus *ibid.* cit.

Pontifice Romano verè anathematizati fuerunt, nunquam haberi poterunt neque de facto habiti sunt extunc ut legitima Ecclesiae membra (1).

Ergo verè probatum manet è *discussione factorum* id quod jam è *discussione testimoniorum* constiterat ac juris divini declaratum fuerat, unum scilicet, in personam Romani Pontificis, semper et ubique, à primis Ecclesiae temporibus, habitum fuisse totius Ecclesiae essentiale *Centrum* atque *Caput*.

Atqui exhinc statim concludere est illud reverà fuisse ita à Christo constitutum, et ab Apostolis prædicatum; nam ab immediatis eorum successoribus duplex illa probationum series incepit. — Ergo thesis nostra I° è *discussione testimoniorum et factorum* constat.

Verùm et II°, seclusà etiam illà positivà testimoniorum et factorum continuitate, satis esset invenisse in aliquo sæculo suprematiam Summi illius Pontificis, tanquam è jure divino, apud omnes generatim Christianos admissam; neque tamen ullam antea deprehendere protestationem, reclamationem, ullum immutationis vestigium; ut thesis nostra etiam **Præscriptione** probari possit (V. suprà, n. 6).

Esto enim, sicuti in quovis sæculo, ante magnum Græ-

(1) In exemplum majoris hujusmodi excommunicationis, quam romanus Pontifex erga quemlibet etiam Patriarcham ferre poterat, videre est, v. g., litteras S. Cælestini Papæ, in causâ Nestorii Patriarchæ C. P., ad S. Cyrillum Patriarcham Alex.: « *Auctoritate igitur tecum nostræ sedis adscitâ,* » nostrâ vice usus, hanc exsequeris districto vigore sententiam....», quam scilicet ipsi Nestorio ita significat, ut, nisi intra decem dies sese retractaverit, sciat se « *ab omni communione Ecclesie catholice esse dejectum.* » (*Epist. S. Cælestini* XI, n. 4; XIII, n. 11). Quam quidem sententiam, post prorogatas adhuc per Papam inducias (*Epist. XIV*) Patres Ephesini, « coacti per sanctos canones et epistolam sanctissimi Patris Cælestini... » Nestorio tandem applicuerunt (V. suprà p. 126).

corum schisma, invenire est apud omnes generatim tum Occidentis tum Orientis Christianos; unus episcopus, Romanus scilicet, agnoscitur cæteris, è jure divino, superior. — Ergo, si, ut adversariis placet, omnes episcopi, primo Ecclesiae tempore, fuerint è jure divino æquales, dicendum est magnam in fide et praxi totius Ecclesiae intervenisse mutationem.

Talis autem mutatio, — attentâ naturâ hominum, et maximâ Christianorum tunc temporis in rebus fidei et Ecclesiae vigilantia atque ad controversias promptitudine, — certè fieri non potuit absque advertentiâ, reclamationibus, contentionibus. — Neque enim certè hic satis erit, cum quibusdam adversariis, allegasse vim majestatis romanæ secretam aut alias hujusmodi causas, — maximè quum Imperium, statim ut christianum, C. P. translatum sit, atque ingens illic exorta sit veteris Romæ æmulatio. Et tamen nulla ante Græcorum schisma, uti ex historiâ tantisper delibatâ constat, auditur protestatio.

Ergo nulla reapse intervenit mutatio; proindeque ille quem postea superiorem ubique habitum invenimus, ita ab initio semper habitus erat; et quemadmodum modò *discussione*, ita nunc et *præscriptione* constat thesis.

Imò autem III°, ommissa ipsâ præscriptione, et illâ qualicumque historiæ inspectione, quæ ad illam adhuc necessaria erat, sufficere invenire, in aliquo temporis puncto, omnes christiani nominis Ecclesias consentientes in prædicandâ summi Pontificis suprematiâ tanquam à D. N. J. C. revelatâ, ut thesis nostra probata haberi possit è **consensu veræ Christi Ecclesie**, *quæcumque sit*, proindeque Auctoritatis apud eam *infallibiliter* loquentis (V. suprà, n. 25).

Certum est enim (e cap. I°) Auctoritatem in docendâ Christi doctrinâ infallibilem alicubi inter varias christiani nominis Ecclesias vigere. Ergo, ubi omnes christiani